

vsake hektoliterske stopinje alkohola ni določeno. Dohodek tega davka, ki je proračunan na letnih 192 milijona kron, se glasom zakona po posebnem ključu razdeli na posamezne kronovine.

V veljavo je stopil ta zakon dne 1. septembra lanskega leta. Za čas od tedaj pa do 30. decembra l. 1901 so zaključni računi končno izdelani in je mogoče, uspeh te premembe približno preceniti. Od rečene svote 192 milijona kron pride na štiri mesece (od 1. septembra do 30. decembra) delna svota 64 milijone kron. Uspeh davka na žganje je pa večji, kajti za razdelitev na deželo pride od uspeha za omenjeno dobo 7.957.178 kron 42 vin. Seveda je všteti tudi naknadni davek, ki ga je bilo pri upeljavi tega davka plačati od prej davka prostega žganja, kateri naknadni davek je znašal 2.232.200 kron 60 vin.

Na posamezne kronovine naše državne polovice pridejo od rečene svote naslednji zneski:

Češka dobi	1.496.570 kron,	
Dalmacija	41.846	80 vin.
Gališka	2.255.247	38 "
Nižje Avstrijska	856.685	74 "
Gornje Avstrijska	72.824	10 "
Solnograška	45.212	69 "
Štajerska	372.992	74 "
Koroška	240.370	45 "
Kranjska	360.086	20 "
Bukovina	250.555	64 "
Moravska	1.155.785	98 "
Šlezija	422.422	73 "
Tirolska	181.391	84 "
Predarlška	16.431	57 "
Istra	25.598	24 "
Goriška	25.765	34 "
Trst	37.390	78 "

Definitivni končni obračun se zamore napraviti šele potem, ko je zazna uspeh takozvanega „Ueberweisungsverkehr“ z Ogrsko in z Bosno.

Strupena rosa in sredstva proti njej.¹⁾

Razven trtne uši (phylloxera vastatrix) pustoši nam vinograde bolezen, katero povzročuje majhna glivica; to glivico so imenovali učenjaki: „peronospora viticola“, a naši vinogradniki jo nazivajo: „strupena rosa“ ali „medljika“, ker napadena trta medlji.

V kmetskih krogih je često razširjeno mnenje, da to trsno bolezen povzročajo mrzla rosa, megla, preobilica dežja, ali celo umetna gnojila; ta misel je popolnem napačna! Kakor že omejeno, je vzrok stru-

peni rosi glivica, koje žitje je natančno znano. Kali ali klice ali cimi (trosi) peronospore prezimijo kot tako imenovano „zimsko trosje“ (oospore). — Zimsko trosje je okovarjeno z močno, trdno (roženasto) kožico, je zelo vstrajno, ter tako majhno, da ga je opaziti le z močnim povečalnim steklom.

Kakor vsako rastlinsko bitje, kali ali klice ali cimi tudi ozimno trsje le v dovoljni toploti in vlagi; dolgotrajna suša, vročina ali huda zima ugonobi ozimno trsje. Odtod prikazen, katero je menda že vsaki vinogradnik opazoval, da se strupena rosa v zelo vlažnotoplih spomladih posebno razširjuje.

Ozimno trsje kali ali cimi v spomladi, ter izcimi v kratkem času kaljivo trsje (seme = „poletno trsje“ (godinienspore). To zelo majhno, nežno in mehko poletno trsje raznosijo vetrovi na vse kraje; na ta način popada trsje na gornjo stran trsnega listja. V suhem vremenu obrani poletno trsje kaljivost le 8 do 10 dni, potem pa pogine; iz tega si vsakdo lahko raztolmači, zakaj se bolezen v suhih letinah ne more zelo razširjati. Na listju pa, ki je od rose ali dežja mokro, razdeli se tros v 1/2 do 1 uri na 5 do 8 „rojčih trosek“ (zoospore), a vsaki teh trosov zarine v notranjost lista sesalko; tako se razvije glivično podgobje (mycelium).

Kalenje ali klitje peronospornega trsja vrši se le v pričujočnosti vode in toplote, med tem, ko grozdni plesnobi (oidium) k temu že vlažen zrak sam zadostuje. Čez 8 do 10 dnij izstopijo iz listnih rež na spodnji strani lista trosonosi. Vsled tega nastanejo na listu proge, podobne soliterskim marogam na vlažnem zidu (pod povečalnim steklom vidijo se na teh progah cele tratice belkastih glivic). List porjavavi in se posuši.

Če si prej omenjene maroge z drobnogledom (mikroskopom) natančno ogledamo, vidimo mnogo šopkov glivičnih nitic, — „trosonosov“ — a na njih hruškicam podobno poletno trsje. To trsje veter na enak način raznaša, kakor se je omenilo glede prvih, — iz ozimnega trsja vzklitih trsov. — in tudi ono pride na tak način zopet na listje. Škodo povzročuje peronospora s tem, da njeno podgobje listno staničevino razdere, ter tako kroženje soka, o kojem glivica živi, prepreči ali zabrani. Ako je listje ob času, ko trsje pada, z znano bakreno-apneno zmesjo že poškrabljeno, pogine trsje, kadar se imenovana zmes raztopi v dežju ali rosi; če pa list ni bil poškrabljen, kali trsje, kakor je bilo gori povedano, v kratkem času, ter predre v notranjost lista. Pozneje škropljenje ne hasni, ako so se sesalke peronospore že zarile v notranjost lista. Če se je vršilo škropljenje še le po zakužbi, ali pa v času, ko so se opazovale na listju le posamezne maroge in se peronospora za tem ni več širila, ni se slednje zgodilo morebiti zaradi tega, da bi se s škropljenjem bilo pokončalo že v listnem staničju nahajajoče se podgobje, marveč

¹⁾ Sestavek, ki ga tukaj ponatiskujemo, je po naročilu c. kr. ministrstva za poljedelstvo izdalo c. kr. namestništvo v Gradcu.

vzrok temu prenehanju daljnega razširjanja peronospore je v takem slučaju iskati v tem, ker se je daljna zakužba s škropljenjem odvrnila. O ogromni razploditvi te glivice dobimo pojem ali zapopadek, ako zvemo, da en sam list more zaploditi do pol milijona trsov!

Strupen učinek bakrenih raztoplin na kali peronospore je tako velik, da zadostujejo za njih uničevanje zelo majhni deli tega sredstva (2 do 3 desetmilijonski deli). Vender si pa moramo pripravljati primeroma močne raztopine zatagadel, ker bakrene spojine, ki se držijo listja, redči in izpira dež. Iz navedenega se da tolmačiti, kako pride, da vinograd, ki je bil en dan prej oškropljen, ostane zdrav, medtem, ko je sosednji vinograd, katerega so samo za dan pozneje poškopili, po peronospori zelo napaden; — v prvo omenjenem vinogradu pokončali so s škropivom trsje, ki se je nahajalo na listju, v drugem vinogradu je pa medtem (vsled ugodnega upliva rose ali dežja) trsje sklilo! Vinogradarji pa napačno mislijo, da dež in rosa ali megla zakrivijo strupeno roso! — Vlaga je le vzrok klitja glivičnih trsov; vender peronospore ne prinese ne dež, ne megla, temveč ista nahajala se je za časa dežja že na listju!

Pripomočki zoper peronosporo obsegajo tedaj pokončevanje glivičnih kali — poletnega trsja — na listju. Zato ne smemo čakati, dokler se bolezen na listju že vidi, temveč s sredstvi ali pripomočki proti peronospori, toraj s škropljenjem, se bolezen le odvrta s tem, da glivične kali, padajoče na listje, tam smrtonosne bakrene spojine že najdejo in po njih konec store. (Konec prih.)

Poučni in zabavni del.

Marija Pomagaj.

Odlomek iz romana „Il Trionfo della morte“.

Spisal Gabrielle D' ANNUNZIO.

Bil je nenavaden, čuden in grozovit prizor, nabor ljudij in predmetov nikomur podobnih, zmes s krajno izrednih, nasprotnih in različnih elementov. To je bilo hujše, ko najstrašnejše sanje, katere provzroča môra.

Vse pozornosti večnega suženjstva, vse najgrše strasti, vsa mogoča pokvarjenost; vse hude bolečine in pokveke vernega mesa, solze kesanja, smeh požrešnih; znorelost, strast, zvijska, pohotnost, goljufija, otopelost, strah, skrajno izmučenje, okamenela malomarnost, nem obup, pobožni korali, tuljenje obse-dencev, kričanje vrvolazcev, zvonjenje zvonov, bučanje tromb, riganje oslov, mukanje volov, hrzetanje konj. Prasketajoči ognji pod kotli, nebroj sadja in slaščic, izloženo orodje, blago, orožje, nakrasnine, rožni venci; nesramni plesi plesalk, krči božjastnih, pretepanje

prepiralcev, kričanje tatov, katere so preganjali po gneči; najhujši izmeček iz umazanih ulic oddaljenih mest sèm zanešene propalosti, ki je planil po nič hudega sluteči in omamljeni množici, kakor komarji in ubadi po živini, celi oblaki neutrudljivih posilo-živcev na kompaktni masi, ki se ne more braniti; vse podle skušnjave podlih strasti, goljufivost za pri-prostost in neumnost, vsa prekanjenost, pohotnost iz poklica pri belem, jasnem dnevu: mešanica vsega tega je bila tu ter je vrela in šumela okrog Marijine hiše.

Bilo je masivno poslopje, navadnega sloga, brez okrasja, zidano iz rudečkaste opeke in nič ometano. Ob zunanjem zidovju in pod stebri pri stebrišču so si postavili prodajalci raznih svetih predmetov šotore, tam napravili police in kupčevali. Takoj zraven so postavljali potujoči ljudje svoje barake z velikimi podobami krvavih bitek in ljudožerskih poedin okrašene šotore. Križem gleda moški, nedostojnih in sumnih postav, so vabili glasno in bučeče ljudi, naj vstopijo. Nesramne ženske neizmernih meč, zalitih teles in uvelih prs oblečene le slabo v umazane tkanke in kričeče cunje, so hvalile z okornim besedičenjem za rudečim zagrinjalom skrite čudežnosti. Jedna teh izživelih žensk, ki je bila taka, ko da sta jo rodila palček in pohotnica, je pustila poltni opici, da je jedla iz njenih mrzlih, opolzljih ust; zraven nje je pa z moko in karminasto barvo namazan Pavliha polnil v nori gorečnosti ušesa z omamljivim zvonjenjem.

S križem na čelu so se primikali razni oddelki v dolgih sprevodih, prepevaje himne. Ženske so držale druga drugo za roke in korakale zamaknjene, omamljene, široko odprtih, topih oči. One iz Trigina so imele obleko iz rudeče robe, drobno nagubano, zapeto sredi hrba, skoro pod pazduho; na ledjih so bile prepasane s pisanim pasom, ki je držal skupaj obleko in jo vlekel, da se je napravila guba, ko kaka grba. Korakale so izmučeno, se držale k tlom in široko stopale, vlekse za sabo noge z okornim obutalom. Bile so podobne čudnim grbastim živalim. Nekatero so bile gušaste, in pod suhimi gušami so se jim lesketale zlate verižice.

Maria, eviva!

Iz množice je bilo videti mesečnice, katere so dali na vzvišene odre, drugo nasproti drugi. Glavo so imele zavezano; in nič drugega ni bilo videti, ko slinasta, neprenehoma blebetajoča usta. Govorile so z enakomernim glasom, enakomerno vzdigovale in zniževale glas in pri vsakem zniževanju stresale z glavo. Včasih so povlekse cedečo se slino z lahno sikajočim glasom nazaj v usta. Jedna je kazala mastno karto in kričala: „To je sidro dobrega upanja!“ Neka druga je imela grozovit gobec, v katerem se je z rumenino pokrit jezik včasih pokazal, včasih zginil med pokvarjenimi zobmi. Sklonila se je

izda za kanone, koliko se vrže proč pri železnicah, zlasti pa, če se pomisli, koliko izdajo druge države za šole. Pri nas se rabi za to 79,008.269 kron. Pokritja prinese ta oddelek 14,447.716 kron.

Kmetijstvo.

Strupena rosa in sredstva proti njej.

(Konec.)

Najprimernejši čas za prvo škropljenje je navadno tedaj, kadar so poganjki (mladike) do 50 centimetrov visoko zrastle. Po različnosti podnebja dežel in krajev je različen tudi čas prvega nastopanja peronospor. Vinogradniki naj bi se zatoraj ravnali v vsakem vinskem okolišču po dotičnih izkušnjah. Prvo škropljenje naj se vrši tako, da se dobro oškropi listje in grozdni zarod.

Med prvim in drugim škropljenjem ne sme preteči preveč časa; drugo škropljenje naj bi se vršilo toraj kake 3 tedne po prvem. Ker je v tem času grozdje navadno že odcvelo, mora se pri drugem škropljenju tudi grozdičje dobro oškropiti.

Mnogi čakajo z drugim škropljenjem dokler trta cvete. To jim more povzročiti veliko škodo, posebno v letu, v katerem grozdno cvetenje vsled deževnega vremena dalje časa traja. Skušnje uče, da se sme brez škode škropiti tudi med cvetom, med tem ko prepozno izvršeno drugo škropljenje more imeti resne posledice. Posebno v deževnem, toplen vremenu naj se drugo škropljenje ne zavlačuje!

V tretje naj se škropi kake 4 tedne po drugem škropljenju.

Pri škropljenju proti peronospori je glavna reč, da se prvo in drugo škropljenje pravočasno izvrši. Ako je to oboje škropljenje zanemarjeno, poznejša škropljenja zamude več ne popravijo!

Nebrižnost ali neskrbnost v tem oziru mora se drago plačati, ker vsled odpadanja neškropljenega listja ne trpi škode samo letošnji vinski pridelek, — temveč tudi trs sam vsled nepopolne zrelosti lesa v prihodnji zimi lahko pozebe. Razvun tega je neškropljen trs zelo občutljiv tudi za druge bolezni, posebno pa za koreninsko gnilobo (trtni koreninoses), ter njega rast v prihodnjem letu navadno zaostaja; zanemarjanje škropljenja krati tudi pridelek drugega leta.

Prvo troje škropljenje je neobhodno potrebno. Če pa peronospora zelo močno nastopa, zatem v vlažnotoplen poletju z mnogimi nevihtami, ter ako imamo opraviti z trsnimi vrstami, ki so glede peronospore posebno občutljive, kakor na pr. veltlinec, zastavica (rjavina) itd. mora se tudi po štirikrat, ali celo petkrat škropiti.

Slaba rast vinogradov in slaba rodovitnost celih vinskih okolišev, katere opazujemo zadnja leta, sta največ posledka nezadostnega pokončevanja peronospore v prejšnjih letih.

Za škropljenje proti peronospori rabimo bakrenopaperno zmes. Izmed vseh sredstev, katera so se v zadnjem času priporočala proti temu škodljivcu, ne stori nobeno boljšega učinka, kakor imenovano. — Mnenja glede sestave te zmesi so različna; nekateri jemljejo več, drugi manj bakrenega vitrijola (modre galice). Izkušnje zadnjih let pa dajo sklepati, da množina bakrene soli v zmesi ni tako merodajna kakor to, da se zgodaj, tedaj pravočasno škropi; zadostno je, ako se vzame na 100 litrov vode $1\frac{1}{2}$ do 2 kilograma modre galice (bakrenega vitrijola) in 2 do $2\frac{1}{2}$ kilograma ugašenega, mehkega apna. Tudi zmesi, ki so pripravljene z 1 kilogramom galice na 100 litrov vode in z zadostno množino apna, so se v nekaterih krajih, posebno za drugo in tretje škropljenje, dobro obnesle. Zmesi z večjo množino galice, kakor navedeno, tudi nimajo boljšega učinka, ker se v dežnih in rosnih kapljicah nahajajo vendar le male množine bakra, ki pa zadostujejo za pokončevanje peronospornih kalij ali cim. Ako se doda bakreni raztoplini preveč apna, postane zmes manj raztopljiva. Nekateri, ki so v prejšnjih letih prepozno začeli škropiti ter so svoje vinograde s tem zelo oškodili, menijo to zamudo popraviti na tak način, da rabijo sedaj za škropljenje močnejše zmesi, kar pa nič ne hasne.

Cene bakrenega vitrijola postajajo vedno višje; priporoča se torej iz tega vzroka, da naj se za škropljenje ne jemlje več galice, kakor je za uspešno pokončevanje peronospore neobhodno potrebno. Več te snovi, kakor povedano, ni treba jemati. Opazovalo se je tudi, da se škropivo od močnejših zmesi listja slabeje drži.

Da se zagotovimo, da tekočina ni premočna, da bi listje oškodila — ožgala — rabimo rudeč lakmusov papir, katerega je dobiti za malo vinarjev ali helarjev v vsaki lekarni ali apoteki. Majhen, ozek košček tega papirja za to poskušnjo zadostuje; ko je škropivo (raztopnina bakrene galice in apna) zmešano, potopi se tak košček v tekočino: ako je škropivo dobro pripravljeno, postane rudeč lakmusov papir moder; če pa papir ostane rudeč, moramo škropivu dodati še apna, ker je v tem slučaju tekočina še kislja in bi kot taka listje oškodila. To sredstvo ali pripomoček je tako ceno, priprosto in zanesljivo, da se ga gotovo vsakdo lahko poslužuje.

Priporočuje se, naj društva, občine, okraji itd., ki modro galico v svrhu razdelitve svojim udom v večji meri kupujejo, vsebino bakra v galici pri prodajalcih zajamčijo ali zagotovijo. Kupovalci naj bi tudi trgovce napotili, da dajo modro galico v tem oziru preiskati; s tem bi se malovredni, z železnim

(zelenim) vitrijolom onečiščeni galici, ki se večkrat v trgovini nahaja, izognilo.

Modra galica mora imeti 98 do 99 odstotkov bakra. Čisti material daje lepo, modro tekočino; z železom pomešana galica je zelenkaste barve.

Preiskovanje galice v kakem kemičnem laboratoriju stane 4 krone.

Tekočina se napravi tako-le: Modra galica raztopi se v vodi; v to svrhu dene se galica zvečer pred škropljenjem v vrečico, vrečica se obesi v kad, oziroma v sod, kjer si hočemo pripraviti škropivo, tako, da je vrečica pod vodo. Ako bi vrgli galico na dno posode, potrebovala bi dolgo, predno bi se raztopila. Prihodnje jutro zarana doda se apno, raztopljeno in precejeno, tekočina se dobro premeša, napravi se poskus z lakmusovim papirjem, ter, ako se poskus ujema, more se s škropljenjem pričeti. Pred vsakokratnim nalivanjem škropilnice naj se škropivo dobro premeša. Raztopina naj ne bode starejša, kakor k večjemu dva dni; tekočine, katere se po teden dni hranijo, niso za rabo!

Škropljenje naj se vrši tako, da se poškopijo vsi deli listja in grozdjev enakomerno s fino delujočim pršilec; za to je potreba seveda pripravna, fino delujoča škropilnica. Nemarno delo trto oškodi! Naj se ne gleda samo na to, da se delo brže, hitro odpravi, marveč skrbi naj se, da se dobro poškopijo. Zatorej še enkrat! Listje in grozdje se mora popolno in na drobno oprasiti, da škropivo ostaja na listju, ne da bi kapljalo od njega, kar se zgodi, če škropilnica, oziroma pršilec, meče debele kaplje. V vinogradih, ki so zasajeni na vrste, vrši se delo seveda hitreje in popolneje, kakor v nerednih nasadih.

Pri škropljenju med cvetom in ob cvetu mora se oprasiti grozdni zarod, a po cvetu tudi jagodje, ker napada bolezen tudi grozdje, kjer povzroča takomenovane „usnjate jagode“. To se zgodi posebno rado takrat, ako se je prvi dve krati škropljenje slabo in prepozno izvršilo.

Škropilnic imamo dandanašnji mnogo različnih sestav ali sistemov, izmed katerih je več prav dobrih. V obče dobro obnesle so se preuredbe Vermorelovega sistema, na pr. škropilnica „Avstrija“, katero izdeluje tvrdka Franc Nechvile na Dunaju, V. Griesgasse 14, in koji je cena 36 kron. C. kr. kmetijska družba na Dunaju pošilja te škropilnice kot podporo kmetijskim in bralnim društvom in občinam za 16 kron komad; oddaje jih tudi za znižano ceno po 24 kron.

Mnogokrat najdejo se v porabi hidronete (priproste vrtno škropilnice), ki se pa morajo glede vinogradnega škropljenja zavreči, ker je njih delo malo vredno, nepopolno.

Neizmerna škoda, katero je peronospora že povzročila vsled tega, ker so vinogradniki zamudili o pravem času škropiti, bodi vinorejcem v svarilo, ter jih dovesti vendar k prepričanju, da se mora smatrati

škropljenje proti peronospori med vsemi vinogradskimi odpravki kot najvažnejše delo!

Marija Pomagaj.

Odlomek iz romana „Il Trionfo della morte“.

Spisal Gabrielle D' ANNUNZIO.

(Dalje).

Maria, eviva!

Nove tolpe so prihajale, odhajale mimo. Vedno ponavljajoči tok se je valil neprenehoma, valil med pisanimi, mrgolečimi množicami. Ves različni, glasni hrum je prevpila vedno jednaka melodija. Na zadnje je razumelo uho med zamolklim ozadjem raznovrstnega bučanja razločno samo besedo „Maria“. Hvalna pesen je donela skozi ves omamljujoči trušč. Nepopustljivi, pogumni valovi ljudij so se zaganjali vedno iznova proti svetišču, ki je bilo razgreto od solnca.

Maria, eviva!

Eviva, Maria!

Omočena in ogorčena sta gledala Giorgio in Hippolita še nekaj minut nepregledno množico. Zopern sopar se je valil iz nje in sèm in tjà se je pomolil ven namazan obraz šaljivca ali zavezan obraz sibile. Gnus ju je davil v grlu in ju silil v beg. Vendar je imel ta prizor še večjo privlačno moč nanju in ju je držal v gneči, stiski, ju peljal tja, kjer je bilo videti še večjo revščino, kjer so se kazale grozovitnost, nevednost in goljufija v še večji meri, kjer se je razlegal krič, kjer so tekale solze.

„Pojdiva v cerkev“, je rekla Hippolita, ki je bila razburjena, katere se je prijel plamen blaznosti, ki je švigal iz fanatične množice, sileče vedno silnejše naprej, čim hujše je pripekalo solnce na njih glave.

„Ali imaš še kaj moči?“ je vprašal Giorgio in jo prijel za roko. „Ali ne želiš, da bi šla proč? Poiščeva si kak prostor, kjer bi počila. Bojim se, da ti ni dobro. Ali nočeš, da bi šla?“

„Ne, ne. Saj sem močna, da se lahko zdržim. Sedaj greva do cerkve. Ali ne vidiš? Vse gre notri. Slišiš, kako kriče?“

Očividno je trpela. Usta so ji zdrhtavala; v obraz je bila blede, in njeni prsti so se zapičili Giorgio v roko. Oči pa ni obrnila od kapeličnih vrat, katera je pokrival modrikast dim, skozi katerega je bilo videti sèm in tjà svit sveč.

„Poslušaj, kako kriče!“

Omahovala je. Videti je bilo, ko da prihaja vpitje od pretepa, da bi se moški in ženske klali med sabo in razbijali okrog sebe v tekoči krvi.

Cola pa je dejal: „Za odrešenje prosijo“.